

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/48/2021
Identifikačné číslo spisu:	3517204170
Dátum vydania rozhodnutia:	28.04.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:3517204170.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci manžela L. M. O., nar. X. D. XXXX, bývajúceho v V., Z. I., zastúpeného JUDr. Oldrich Lejnar, LL.M, advokátom v Kežmarku, Pri zastávke 940/1, proti manželke L. U. O., nar. X. M. XXXX, bývajúcej v D. O. D. S., M. XXX/XX, zastúpenej splnomocnenkyňou Advokáti Heinrich s.r.o., so sídlom v Nitre, Skautská 12, IČO: 36 865 966, o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode k maloletým I. O., nar. XX. W. XXXX a U. O., nar. XX. Z. XXXX, zastúpeným Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad, so sídlom v Poprade, Hraničná 667/13 ako opatrovníkom, vedenej na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 8P/29/2017, o dovolaní manžela proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 17. marca 2021 sp. zn. 27CoP/5/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. októbra 2020 č. k. 8P/29/2017-568 I. manželstvo účastníkov rozviedol ;II. maloletú I. a maloletú U. na čas po rozvode zveril do osobnej starostlivosti matky s tým, že obaja rodičia budú maloleté zastupovať a spravovať ich majetok; III. otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletej I. sumou 180,- eur mesačne a na výživu maloletej U. sumou 160,- eur mesačne, vždy do 15-teho dňa v každom mesiaci vopred k rukám matky počnúc právoplatnosťou rozsudku o rozvode manželstva; IV. upravil styk otca s maloletými deťmi každý párny týždeň v roku od piatku od 20.00 hod. do nedele do 20.00 hod., počas Vianočných sviatkov každý párny rok v čase od 24. decembra od 18.00 hod. do 30. decembra do 18.00 hod., každý nepárny rok v čase od 30. decembra od 18.00 hod. do 5. januára nasledujúceho roka do 18.00 hod., počas letných prázdnin každý rok v čase od 1. augusta od 20.00 hod. do 31. augusta do 20.00 hod., počas jarných prázdnin každý párny rok od piatku od 20.00 hod. do nasledujúceho piatka do 20.00 hod. a počas Veľkonočných prázdnin každý nepárny rok od štvrtka od 20.00 hod. do pondelka do 20.00 hod. a matke uložil povinnosť maloleté deti na styk riadne pripraviť a v čase začatia styku ich

odovzdať otcovi v mieste bydliska otca. Súčasne otcovi uložil povinnosť maloleté deti v čase skončenia styku matke odovzdať v mieste bydliska matky; V. konanie v časti návrhu matky na nariadenie výchovného opatrenia zastavil a VI. žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ust. § 23, § 24, § 62 ods. 1 až 5, § 65 ods. 1 a 2 a § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákona o rodine“). Vecne dôvodil, že v manželstve účastníkov nastal rozvrat, tento možno charakterizovať ako hlboký a trvalý. Vzťahy medzi účastníkmi sú vážne narušené. Manželstvo účastníkov si neplní svoj spoločenský účel. Manželia dlhodobo (od konca roka 2015) nežijú v spoločnej domácnosti, spolu nehospodária a intímne sa nestýkajú, obnovenie spolužitia manželov nie je možné, preto boli splnené podmienky v zmysle § 23 Zákona o rodine pre rozvod manželstva a manželstvo účastníkov súd prvej inštancie rozviedol. V čase rozhodnutia vo veci sa maloletá I. fakticky nachádzala v starostlivosti matky a maloletá U. v starostlivosti otca. Medzi rodičmi už dlhodobo neexistuje konštruktívna komunikácia, týkajúca sa starostlivosti o maloleté deti. Po viacerých rozhodnutiach o neodkladnom opatrení ako aj po rozhodnutí o úprave práv a povinností bolo potrebné situáciu v rodine stabilizovať. Faktická situácia starostlivosti o maloleté deti sa od začiatku konania o rozvod vyvíjala. Súd prvej inštancie poukázal aj na odstup času, z ktorého dôvodu nebolo možné prihladiť k znaleckému dokazovaniu vykonanému v konaní o úpravu práv a povinností počas manželstva (vzhľadom na zmenu situácie nebolo možné rozhodnutie o úprave práv a povinností v predmetnom konaní o rozvod prevziať). Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že na strane oboch rodičov sú rovnako vhodné podmienky pre zabezpečovanie starostlivosti o maloleté deti, a to pokiaľ ide hmotné zabezpečenie, ale i duševné schopnosti a možnosti oboch rodičov. Rodičia však nevedia vzájomne komunikovať ohľadne starostlivosti o maloleté deti. Súd prvej inštancie pristúpil k výsluchu maloletých detí ako prostriedku na zistenie vôle maloletých pre zverenie do starostlivosti jedného z rodičov. Obe maloleté deti vedeli prezentovať svoj názor. Maloletá I. prejavila vôľu vyrastať v starostlivosti matky so zachovaním pravidelných víkendových stretnutí s otcom. Nechcela, aby boli s maloletou U. rozdelené. Svoje želanie i racionálne zdôvodnila. Maloletá U. prejavila vôľu, aby všetci spolu žili ako rodina, čo je však za daného stavu nemožné. Tak maloletá I., ako aj maloletá U. majú veľmi dobrý vzťah k obojmu rodičom. Súd poukázal na článok 5 základných zásad Zákona o rodine, podľa ktorého záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Bolo by nepochybne v rozpore so záujmom maloletých detí, aby tieto vyrastali oddelene (tento názor prezentoval aj opatrovník a otec). Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie na čas po rozvode zveril obe maloleté deti do osobnej starostlivosti matky. Pokiaľ išlo o určenie výživného na maloleté deti, súd prvej inštancie prihladol na zárodkové a majetkové pomery oboch rodičov ako i ich schopnosti a oprávnené potreby maloletých detí. Súčasne súd prvej inštancie upravil styk otca s maloletými deťmi. Konanie v časti návrhu matky na nariadenie výchovného opatrenia v dôsledku späťvzatia tohto návrhu zastavil. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 52 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej tiež len „C. m. p.“) a to tak, že žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie manžela (otca) rozsudkom zo 17. marca 2021 sp. zn. 27CoP/5/2021 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II., III. a IV. o úprave rodičovských práv a povinností a vo výroku VI. potvrdil podľa § 387 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „C. s. p.“) a žiadnemu z účastníkov konania náhradu trov (odvolacieho) konania nepriznal. Potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou. Uviedol, že pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností vždy prihladne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby (k rodičom, príbuzným, priateľom, prostrediu a podobne), vývinové potreby (vek, školské, zdravotné, záujmové potreby a pod.), stabilitu budúceho výchovného prostredia (životné a bytové pomery rodičov, ich hmotné zabezpečenie, povahové vlastnosti atď.). V praxi súdov sa pri rozhodovaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností vychádza najmä z návrhov a vyjadrení rodičov, ako aj opatrovníka maloletého dieťaťa, z ktorého správ o predpokladoch na výchovu dieťaťa a o vhodnosti výchovného prostredia čerpajú súdy podklad pre svoje rozhodnutie. V danom prípade bolo potrebné postupovať v súlade s praxou Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý napr. v rozhodnutí E. p. v. Italy zo 16. novembra 1999 (s odkazom aj na rozhodnutie vo veci Olsson v. Sweden z 27. novembra 1992 a Johansen v. Norway z 23. septembra 1994) vyslovil, že

medzi záujmami dieťaťa a rodičov musí byť zachovaná rovnováha, pričom pri hľadaní tejto rovnováhy musí byť osobitný význam venovaný najvyšším záujmom dieťaťa, ktoré môžu prevažovať nad záujmami rodiča. V danej veci obaja rodičia žiadali zverenie maloletých detí do svojej osobnej starostlivosti. Od 21. marca 2020 boli maloleté deti u matky. Počas pandémie koronavírusu matka zabezpečovala deťom starostlivosť a dohliadala na domáce vyučovanie, nakoľko otec chodieval do práce a nemohol sa deťom venovať. Maloletá U. odišla k otcovi 30. mája 2020 s tým, že sa opäť vráti k matke. Maloletá I. nechcela odísť s otcom do Popradu a ostala v domácnosti matky. Pri skúmaní najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa v konaní o úpravu jeho výchovných pomerov je potrebné vychádzať z určitých kritérií, najmä: 1/ existencie pokrvného príbuzenstva medzi dieťaťom a o jeho zverenie sa uchádzajúcimi osobami, 2/ miery zachovania identity dieťaťa a jeho rodinných väzieb v prípade jeho zverenia do starostlivosti tej ktorej osoby, 3/ schopnosti osoby usilujúcej sa o zverenie dieťaťa do starostlivosti zabezpečiť jeho vývoj a fyzické, vzdelávacie, emocionálne, materiálne a iné potreby, 4/ pranie dieťaťa. Za predpokladu, že je dieťa dostatočne rozumovo a emocionálne vyspelé, je nutné jeho názor považovať za zásadné vodítko pri hľadaní jeho najlepšieho záujmu. U mladších detí musí súd hodnotiť ich názor s prihliadnutím k ich veku a rozumovej vyspelosti. Z obsahu spisu vyplynulo, že naposledy bolo o maloletých deťoch rozhodované Krajským súdom v Prešove, ktorý rozsudkom z 19. marca 2020 sp. zn. 24CoP/84/2019 zveril maloleté deti do osobnej starostlivosti otca a matke uložil prispievať výživným na maloletú I. sumou 120,- eur mesačne a na výživu maloletej U. sumou 110,- eur mesačne. Zároveň súd upravil styk matky s maloletými deťmi. V čase rozhodovania pred súdom prvej inštancie sa maloletá I. nachádzala v starostlivosti matky a maloletá U. v starostlivosti otca. Súd prvej inštancie prostredníctvom opatrovníka a súčasne na pojednávaní dňa 6. októbra 2020 (vzhľadom aj na vek maloletých 11 a 8 rokov) zisťoval názor oboch detí. Z prejavu maloletých detí vyplýva, že maloletá I. vyjadrila vôľu bývať s mamou, nechce bývať s otcom, uviedla, že k otcovi by chcela chodiť na víkendy. Maloletá U. vyjadrila názor, že by chcela, aby bývala celá rodina spolu. Obe maloleté deti majú k obojom rodičom pozitívny/intenzívny a silný vzťah a obaja rodičia majú k maloletým deťom vytvorený kladný emocionálny vzťah. Súd prvej inštancie zhodnotením všetkých relevantných dôkazov pre všestranné objasnenie skutočností, ktoré charakterizujú osoby rodičov a ich postoje, zistil spoľahlivý podklad pre záver, že obaja rodičia sú rovnocenní z hľadiska osobnostného, emocionálneho a intelektuálneho potenciálu. V konaní nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by vyslovené názory maloletých neboli im vlastné a boli by len dôsledkom manipulácie negatívneho ovplyvňovania zo strany tretej osoby. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni vyspelosti dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu. Odvolací súd sa plne stotožnil so závermi súdu prvej inštancie. S prihliadnutím na vývinové potreby maloletých detí a na rešpektovanie ich práva súd prvej inštancie pri rozhodovaní správne prihliadol na názor maloletých detí a zároveň poukázal na to, že je v ich najlepšom záujme, aby svoje detstvo trávili spoločne. V konečnom dôsledku oddelenie maloletých detí od seba, ich následná separácia tomu ktorému rodičovi im môže spôsobiť veľký stres. S prihliadnutím na to, aby boli zabezpečené čo najpriaznivejšie podmienky pre zdravý vývoj maloletej I. a maloletej U., s ohľadom na vyjadrenia účastníkov konania, stanovisko opatrovníka, maloletých detí, odvolací súd sa stotožnil so záverom vysloveným súdom prvej inštancie, že maloleté deti I. a U. je potrebné na čas po rozvoze manželstva rodičov zveriť do výchovy matky. V danom prípade súd prvej inštancie rozhodoval správne i o určení výživného na maloleté deti (v odvolaní otec nenamietal výšku výživného, ani sa vecne nevyjadril k rozsahu výživného). Dodal, že súd prvej inštancie odôvodnil svoje rozhodnutie precízne, vysporiadal sa v odôvodnení rozhodnutia so všetkými podstatnými dôkazmi a argumentmi účastníkov, všetky dôkazy vyhodnotil jednotlivo aj vo vzájomnej súvislosti a vec správne právne posúdil. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania bolo odôvodnené právne ust. § 52 C. m. p. v spojení s § 396 ods. 1 C. s. p., vecne tak, že v zmysle predmetného ustanovenia žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Podmienky pre aplikáciu 55 C. m. p. neboli zistené.

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podal manžel (ďalej aj „dovolateľ“, „otec“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. (t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej

praxe dovolacieho súdu). Navrhol zrušenie rozsudkov nižších súdov a vrátenie vecí súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Vádu zmätočnosti videl dovolateľ v nedostatočných odôvodneniach rozhodnutí nižších súdov a v porušení zásady predvídateľnosti súdneho rozhodnutia. Poukázal na rozhodnutie, ktorým odvolací súd (rozhodujúci o úprave práv a povinností k maloletým deťom počas manželstva) zveril maloleté deti do starostlivosti otca. Ďalej poukázal na rešpektovanie práv dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov. Súčasne uviedol, že obaja rodičia ako prekážku pre výkon striedavej starostlivosti videli vo veľkej vzdialenosti medzi bydliskami rodičov (D. O. D. S. ako bydlisko matky - A. ako bydlisko otca). Deti sa od februára 2017 nachádzali vo výchovnom prostredí otca, keď mu boli odovzdané v dôsledku rozhodnutia súdov v Nemecku. Rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým zveril maloleté deti do starostlivosti otca bolo rozhodované v rámci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností na čas do rozvodu. Nové rozhodnutie v tejto otázke by však malo reflektovať zmenené pomery. Pod pojmom zmena pomerov sa rozumie len zmena podstatná a závažná, nie zmena krátkodobého charakteru. Malo by ísť o podstatné zmeny v tých skutočnostiach, ktoré tvorili skutkový základ rozhodnutia. V danej veci súd poukázal len na odstup času, a preto v tomto smere jeho rozhodnutie nemožno považovať za dostatočne odôvodnené. Záujem maloletého dieťaťa nemožno vidieť iba v tom, že za každú cenu treba rešpektovať vytvorený faktický stav. Nebolo by to namieste najmä vtedy, ak by fakticky vzťah bol vyvolaný svojvoľným bezdôvodným nerešpektovaním súdnych rozhodnutí (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1181/2007). Pokiaľ ide o nesprávne právne posúdenie uviedol, že odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, aby obe deti boli zverené do osobnej starostlivosti matky z dôvodu, že maloletá I. vyjadrila vôľu bývať s mamou a nechce bývať s otcom a v najlepšom záujme maloletých detí je, aby detstvo strávili spoločne. Uvedený rozsudok je nezákonný, pretože aprubuje protiprávny stav a je založený výlučne na výpovedi maloletej I., preto rozhodnutie považuje za rozpore s ustálenou judikatúrou, konkrétne s nálezom Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1181/2007, na ktoré už vyššie poukázal.

4. Matka navrhla dovolanie otca odmietnuť, respektíve zamietnuť ako nedôvodné. Zhrnula skutkový a právny stav veci. K zmene pomerov došlo a bol tu dôvod pre zverenie maloletých detí do osobnej starostlivosti matky.

5. Opatrovník považuje rozhodnutia nižších súdov za vecne správne. Zverenie oboch maloletých detí na čas po rozvode manželstva do osobnej starostlivosti matky, a to, aby vyrastali spolu je v záujme maloletých detí. Doplnil, že deti sa ocitli v domácnosti matky na základe dohody oboch rodičov, čo potvrdil aj otec počas pohovoru. Túto dohodu rodičia uzavreli po vynesení rozhodnutia krajského súdu, ktorým bolo rozhodnuté o zverení oboch maloletých detí do osobnej starostlivosti otca, pretože bolo potrebné deťom zabezpečovať celodennú starostlivosť a pomoc pri online vyučovaní, čo bola matka ochotná vykonávať, keďže v tom období bola nezamestnaná a otec by musel požiadať o čerpanie OČR. Pomery na strane maloletých detí sa zmenili, do marca 2020 boli v pravidelnom kontakte s oboma rodičmi a deti žili spoločne v jednej domácnosti a od mája 2020 sú deti oddelené a nemajú pravidelný kontakt. Zdôraznil dôležitosť súrodeneckého vzťahu a kontaktu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podal účastník konania v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) za splnenia tiež podmienok jeho zastúpenia a spisania jeho dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie otca nie je prípustné.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

8. Podľa § 420 C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci

samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, a/alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Otec vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. a § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Dovolací súd, vychádzajúci z konštrukcie dovolacieho konania v podmienkach aktuálnej právnej úpravy civilného sporového procesu a tiež z ostatného záveru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu o prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 C. s. p. (v tejto súvislosti porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. 1 VCdo 1/2018), preto pristúpil ku skúmaniu existencie dovolacích dôvodov (a tiež dôvodov prípustnosti dovolania), uplatnených dovolaním v tejto veci, podľa chronológie priradenej im ustanoveniami zákona, ktorého sú súčasťou.

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/ 2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní (pred nižšími súdmi) došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

12. Pojemným znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

13. Otec maloletých dovolaním namietal, že odôvodnenia nižších súdov nemajú zákonom stanovené náležitosti, keď sa dostatočne nevysporiadali so zmenou pomerov (podľa dovolateľa tu tieto neboli), ktoré by odôvodňovali rozhodnutie o zverení maloletých do osobnej starostlivosti matky.

14. V zmysle zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu (R 2/2016) prijatého ešte za skoršej právnej úpravy občianskeho súdneho konania „nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p. a výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska -

pokiaľ ide o jeho druhú vetu, hovoriacu o nedostatku dôvodov rozhodnutia ako o postupe súdu odnímajúcim účastníkom konania možnosť konať pred súdom - nedotkli, preto ho v tomto smere (pokiaľ ide o jeho druhú vetu) treba považovať naďalej za aktuálne (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/ 2017, 8Cdo/49/2017).

15. V danej veci súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného uviedol (ods. 27 až 29 odôvodnenia), že pokiaľ bolo súdmi rozhodnuté o úprave práv a povinností k maloletým deťom počas trvania manželstva (na čas do rozvodu), faktická situácia starostlivosti o maloleté deti je iná, situácia sa od začiatku konania o rozvod vyvíjala. Súd prvej inštancie poukázal na odstup času, a preto neprihliadol k znaleckému dokazovaniu vykonanému v predchádzajúcom konaní. Vzhľadom na zmenu situácie nebolo možné rozhodnutie o úprave práv a povinností v predmetnom konaní o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom prevziať. Konštatoval (po vykonanom dokazovaní vrátane výsluchov maloletých), že by bolo nepochybne v rozpore so záujmom maloletých detí, aby tieto vyrastali oddelene, a preto na čas po rozvode zveril obe maloleté do osobnej starostlivosti matky. Odvolací súd na odvolanie otca (ktorý nedostatok dôvodov ohľadom zmeny pomerov súdu prvej inštancie nevytykal) sa v odôvodnení svojho rozhodnutia stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie (považujúc ho i za riadne odôvodnené) a podrobne uviedol v odsekoch 19 až 26, z akých dôvodov rozhodnutie o zverení maloletých do osobnej starostlivosti matky považoval za správne (podrobne uvedené v odsekoch 2 tohto uznesenia).

16. V posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 a 2 C. s. p. Z odôvodnení rozhodnutí nižších súdov, chápaných v ich organickej jednotke ako celok (I. ÚS 259/2018), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. Odvolací súd a pred ním súd prvej inštancie odôvodnili svoje rozhodnutia podrobne, spôsobom zodpovedajúcim zákonu. S potrebnou presvedčivosťou vysvetlili tak všeobecné právne úvahy, ktoré mali na zreteli pri rozhodovaní, ako aj individuálne okolnosti preskúmaného prípadu, ktoré boli preukázané dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie.

17. Dovolací súd považuje za potrebné ešte poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

18. Za procesnú vadu konania uvedenú v § 420 písm. f/ C. s. p. nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

19. Dovolací súd pre úplnosť uvádza, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nedostatočné zistenie skutkového (skutočného) stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nezakladá vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Ústavný súd nedospel k záveru o ústavnoprávnej neudržateľnosti tohto názoru najvyššieho súdu (II. ÚS 465/2017).

20. Dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a nie je ani oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy,

keď (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - tu porovnaj tiež ustanovenie § 442 C. s. p., v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených nižšími súdmi, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

21. Prípustnosť dovolania teda z § 420 písm. f/ C. s. p. vyvodit' nemožno.

22. V danom prípade otec vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania i z ust. § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu poukazujúc na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1181/2007.

23. Podľa názoru najvyššieho súdu, ktorý bol vyjadrený v judikáte R 71/2018, patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 C. s. p.) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p. treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Pod pojem ustálenej súdnej praxe a pod pojem dovolací súd v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p. teda nemožno zahrnúť rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a Ústavný súd Českej republiky (na rozhodnutie ktorého dovolateľ v súvislosti s ust. § 421 ods. 1 C. s. p. odkazuje).

24. V zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. je relevantná výlučne „právna otázka“, teda nie skutková otázka. Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (1Cdo/126/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/42/2017, 8Cdo/73/2017).

25. V dovolaní, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., musí dovolateľ špecifikovať ním tvrdený odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu bližšou konkretizáciou rozhodnutia (rozhodnutí) odvolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax odvolacieho súdu (R 83/2018 a 1Cdo/206/2016, 2Cdo/203/2016, 3Cdo/27/2017, 4Cdo/95/2017, 6Cdo/27/2017, 6Cdo/35/2017, 7Cdo/7/2018). Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie odvolacieho súdu mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ a mohlo by viesť k procesne neprípustnému bezbrehému dovolaciemu prieskumu priečiacemu sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a odvolacieho konania zvolenej v C. s. p., ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

(porovnaj tiež Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382 a tiež 3Cdo/28/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/50/2017, 8Cdo/78/2017).

26. Bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (ako už bolo vyššie uvedené pod túto nespádajú rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky) nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd (2Cdo/167/2017, 3Cdo/235/2016, 5Cdo/13/2018, 7Cdo/114/2018, 8Cdo/78/2017).

27. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Táto činnosť dovolacieho súdu je zameraná na zistenie (prijatie záveru), či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach (okolnostiach) podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu. Pokiaľ dovolateľ neuvedie, ktoré rozhodnutie treba považovať za „skorší prípad“, dovolací súd nemá podklad pre takéto posudzovanie, čo v konečnom dôsledku znamená, že nemôže prikrčiť k uskutočneniu meritórneho dovolacieho prieskumu.

28. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že argumentácia dovolateľa týkajúca sa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. je nedostatočná a ním uvádzané dovolacie dôvody nie sú v podanom dovolaní vymedzené spôsobom zodpovedajúcim § 431 až § 435 C. s. p. Vzhľadom na to nemohol pristúpiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu.

29. So zreteľom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania dovolateľa ani z § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. nevyplýva.

30. Najvyšší súd preto dovolanie otca podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C. s. p. (ako neprípustné) odmietol.

31. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.).

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok